

Viktige endringer i velferdslovgivningen om samarbeid, samordning, barnekoordinator og habilitering

REHAB 2024

Trondheim 27. januar

Aslak Syse
Professor em.

Disposisjon

1. Ny helse- og omsorgstjenestelov fra 2012 – prinsipper bak dagens lovgivning
2. Opprinnelig del av samhandlingsreformen
3. Nå likeverdsreformen
4. Lovgrunnlag i pasient- og brukerrettighetsloven, helsepersonelloven og spesialisthelsetjenestelov/helse- og omsorgstjenesteloven
5. Felles forskrift om individuell plan
6. Egen forskrift om rehabilitering
7. Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven

Relasjonen mellom helse- og omsorgstjenesteloven, pasient- og brukerrettighetsloven og spesialisthelsetjenesteloven

- Pasient- og brukerrettighetene er blitt samlet i én lov – fra 1. jan. 2012: Pasient- og brukerrettighetsloven (pbrl.)
 - Plikter
 - både de som motsvarer rettighetsbestemmelsene og
 - «sørge for»-ansvaret (uten motsvarende rettigheter)
- er fra samme tidspunkt samlet i tjenestelovene

Lov om pasient- og brukerrettigheter (pasient- og brukerrettighetsloven)

§ 1-1 Formål (uendret fra 2011)

Lovens formål er å bidra til å sikre befolkningen **lik tilgang** på tjenester av **god kvalitet** ved å gi pasienter og brukere rettigheter overfor helse- og omsorgstjenesten.

Lovens bestemmelser skal bidra til å fremme tillitsforholdet mellom pasient og bruker og helse- og omsorgstjenesten, fremme **sosial trygghet** og ivareta **respekten** for den enkelte pasients og brukers liv, **integritet** og **menneskeverd**.

§ 2-1a Rett til nødvendig hjelp fra kommunens helse- og omsorgstjeneste

Pasient og bruker har rett til **øyeblikkelig hjelp** fra kommunen, jf. helse- og omsorgstjenesteloven § 3-5.

Pasient og bruker har rett til **nødvendige helse- og omsorgstjenester** fra kommunen.

Pasient og bruker har rett til et **verdige** tjenestetilbud i samsvar med helse- og omsorgstjenesteloven § 4-1 første ledd, bokstav b.

Kommunen skal gi den som søker eller trenger helse- og omsorgstjenester, de helse- og behandlingsmessige opplysninger vedkommende trenger for å ivareta sin rett.

Bli § 2-1 når lov 28 april 2023 nr. 9 trer i kraft

Vedtatt at § 2-1a blir ny § 2-1

Prop. 40 L (2022–2023) *Endringer i pasient- og brukerrettighetsloven mv. (pasientforløp i spesialisthelsetjenesten)* – Lov 28. april 2023 nr. 9

Lovvedtaket for øvrig inneholder endringer i pasient- og brukerrettighetsloven som gjelder reguleringen av pasientrettighetene knyttet til pasientforløpet i spesialisthelsetjenesten

Viktig endring: Det er vedtatt å oppheve skillet mellom fastsettelse av tidspunkt for oppstart av utredning og oppstart av behandling i spesialisthelsetjenesten

§ 2-1d Rett til brukerstyrt personlig assistanse

Personer under 67 år med **langvarig og stort behov** for personlig assistanse etter hol. § 3-2 (1) nr. 6 bokstav b har rett til å få slike tjenester organisert som brukerstyrt personlig assistanse. Retten omfatter avlastningstiltak etter hol. § 3-6 (1) nr. 2 for personer med foreldreansvar for hjemmeboende barn under 18 år med nedsatt funksjonsevne. Helsetjenester i avlastningstiltak ...

Med **langvarig behov** ... menes behov ut over 2 år.

Med **stort behov** ... menes et tjenestebehov på minst 32 timer per uke.

Brukere med tjenestebehov på minst 25 timer per uke har likevel rett til å få tjenester organisert ...

§ 2-1c Pasientrettigheter i fastlegeordningen

Enhver som er bosatt i en norsk kommune, har rett til å stå på liste hos lege med fastlegeavtale. Det samme gjelder asylsøkere og deres familie når de er medlem av folketrygden.

Personer som står på fastleges liste har rett til å skifte fastlege inntil to ganger i året, og rett til å få en ny vurdering av sin helsetilstand hos en annen lege med fastlegeavtale.

§ 2-1e Rett til opphold i sykehjem eller tilsvarende bolig særskilt tilrettelagt for heldøgns tjenester

Pbrl. § 3-1 Rett til medvirkning

Pasient eller bruker har rett til å medvirke ved gjennomføring av helse- og omsorgstjenester. Pasient eller bruker har blant annet rett til å medvirke ved valg mellom tilgjengelige og forsvarlige tjenesteformer og undersøkelses- og behandlingsmetoder. ...

Tjenestetilbudet skal så langt som mulig utformes i samarbeid med pasient eller bruker. Det skal legges stor vekt på hva pasienten eller brukeren mener ved utforming av tjenestetilbud etter helse- og omsorgstjenesteloven §§ 3-2 første ledd nr. 6, 3-6 og 3-8

Dersom pasienten ikke har samtykkekompetanse, har pasientens nærmeste pårørende rett til å medvirke sammen med pasienten.

Pbrl. § 2-5. Rett til individuell plan

Pasient og bruker som har behov for langvarige og koordinerte helse- og omsorgstjenester, har rett til å få utarbeidet individuell plan i samsvar med bestemmelsene i helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven og lov om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern.

Supplert med:

Forskrift (FOR-2022-06-22-1110) om individuell plan ved ytelse av velferdstjenester

Forskrift (FOR-2011-12-16-1256) Forskrift om habilitering, rehabilitering og koordinator

Rettighetene i pbrl. §§ 2-1a, 2-1c, 2-1d og 2-1e motsvares av plikter i hol. § 3-2 (1)

For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen blant annet tilby følgende:

1. Helsefremmende og forebyggende tjenester, herunder:
 - a) helsetjeneste i skoler og
 - b) helsestasjonstjeneste
2. Svangerskaps- og barselomsorgstjenester
3. Hjelp ved ulykker og andre akutte situasjoner, herunder:
 - a) legevakt,
 - b) heldøgns medisinsk akuttberedskap og
 - c) medisinsk nødmeldetjeneste
4. Utredning, diagnostisering og behandling, herunder fastlegeordning

5. Sosial, psykososial og medisinsk habilitering og rehabilitering

6. **Andre helse- og omsorgstjenester**, herunder:

- a) helsetjenester i hjemmet,
- b) personlig assistanse, herunder praktisk bistand og opplæring og støttekontakt
- c) plass i institusjon, herunder sykehjem

7. Dagaktivitetstilbud til hjemmeboende personer med demens

For å oppfylle ansvaret etter § 3-1 skal kommunen ha knyttet til seg lege, sykepleier, fysioterapeut, jordmor, helsesykepleier, ergoterapeut og psykolog.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser

§ 3-5 Kommunens ansvar for øyeblikkelig hjelp

Kommunen skal straks tilby eller yte helse- og omsorgstjenester til den enkelte når det må antas at den hjelp kommunen kan gi er påtrengende nødvendig. Kommunens ansvar ... gjelder undersøkelse, behandling eller annen hjelp som **det er forsvarlig at kommunen yter**.

Plikten til å yte øyeblikkelig hjelp ... inntreffer ikke dersom kommunen vet at nødvendig hjelp vil bli gitt av andre ...

Kommunen skal sørge for tilbud om døgnopphold for helse- og omsorgstjenester til pasienter og brukere med behov for øyeblikkelig hjelp. Plikten gjelder kun for de pasienter og brukere som kommunen ...

Likeverdsreformen

Et samfunn med bruk for alle

Meld. St. 25

(2020–2021)

Melding til Stortinget

Likeverdsreformen

Et samfunn med bruk for alle

LIKEVERDS
 REFORMEN

Lovgivning om Likeverdsreformen

Ny felles lovgivning er en del av gjennomføringen av *Likeverdsreformen – Et samfunn med bruk for alle*, se Meld. St. 25 (2020–2021).

Målet med reformen er at **barn**, og **familier med barn**, som har behov for **sammensatte tjenester**, skal oppleve et samfunn som stiller opp for dem, og som gir alle mulighet til **personlig utvikling, deltakelse og livsutfoldelse**.

Den aktuelle stortingsmeldingen presenterer gjennomførte og pågående tiltak og satsinger, i tillegg til å inneholde forslag til nye tiltak som eventuelt følges opp ved lovgivning.

Viktig endringslov 11. juni 2021 nr. 78

Prop. 100 L (2020–2021) *Endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator)* førte til endringer i **14 ulike velferdslover** for å forene reglene om **individuell plan og koordinator**, samt innføre en rett til **barnekoordinator**

Innebærer en styrking og harmonisering ved **kommunal samordningsplikt** ved ytelse av velferdstjenester.

Skal styrke oppfølgingen av utsatte barn og unge og deres familier. Kommunen skal **avklare hvilken velferdstjeneste som skal samordne tilbudet** der samarbeid er nødvendig for å yte helhetlige tjenester.

Trådte i kraft 1. august 2022, blir følge-evaluert

Hol. § 3-4 Kommunens plikt til samarbeid og samordning

De kommunale helse- og omsorgstjenestene **skal** samarbeide med andre tjenesteytere dersom samarbeid er nødvendig for å gi pasienten eller brukeren et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Kommunen skal samordne tjenestetilbudet etter første ledd. Ved behov skal kommunen bestemme hvilken kommunal tjenesteyter som skal ivareta samordningen. Dersom det er oppnevnt barnekoordinator etter § 7-2 a, skal barnekoordinatoren sørge for samordning av tjenestetilbudet.

De kommunale helse- og omsorgstjenestene skal ... samarbeide med andre tjenesteytere slik at de kommunale helse- og omsorgstjenestene og andre tjenesteytere kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift.

Hol. § 7-2a Barnekoordinator

For familier som har eller venter barn med **alvorlig sykdom, skade eller nedsatt funksjonsevne**, og som vil ha behov for langvarige og sammensatte eller koordinerte helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester, skal kommunen oppnevne en barnekoordinator dersom ...

Barnekoordinatoren skal blant annet sørge for koordinering av det samlede tjenestetilbudet (bokstav a), å ha oversikt over og bidra aktivt til å ivareta kommunens ansvar for nødvendig oppfølging og tilrettelegging for familien og barnet i form av tilbud om eller ytelse av helse- og omsorgstjenester og andre velferdstjenester (bokstav b), at familien og barnet får nødvendig informasjon og helhetlig veiledning (bokstav c), fremdrift i arbeidet med individuell plan (bokstav e).

Hol. § 7-3 Koordinerende enhet

Kommunen skal ha en koordinerende enhet for habiliterings- og rehabiliteringsvirksomhet. Denne enheten skal ha overordnet ansvar for arbeidet med individuell plan, og for oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator og barnekoordinator etter §§ 7-1, 7-2 og 7-2a.

Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om hvilket ansvar den koordinerende enheten skal ha.

Ikrafttredelse av lovendringene er forventet 1. august 2022, etter at departementene har utarbeidet en felles veileder.

Ingen ressursoverføring til administrasjon

Det er understreket i Prop. 100 L at samordningsplikten ikke innrettes slik at den krever ressurser som heller kan brukes til det faktiske tjenestilbudet til den enkelte.

Bestemmelsen gir derfor ikke det enkelte barnet eller den enkelte ungdommen en individuell rettighet til samordnede tjenester, med tilhørende enkeltvedtak og klageadgang.

Der det allerede finnes lokale bestemmelser om koordinatorordning og/eller samordning av tjenester, vil vedtaket i hovedsak ikke innebære endringer i disse ordningene.

Hol. § 3-4 Kommunens plikt til samarbeid og samordning

De kommunale helse- og omsorgstjenestene **skal** samarbeide med andre tjenesteytere dersom samarbeid er nødvendig for å gi pasienten eller brukeren et helhetlig og samordnet tjenestetilbud.

Kommunen skal samordne tjenestetilbudet etter første ledd. Ved behov skal kommunen bestemme hvilken kommunal tjenesteyter som skal ivareta samordningen. Dersom det er oppnevnt barnekoordinator etter § 7-2 a, skal barnekoordinatoren sørge for samordning av tjenestetilbudet.

De kommunale helse- og omsorgstjenestene skal ... samarbeide med andre tjenesteytere slik at de kommunale helse- og omsorgstjenestene og andre tjenesteytere kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift.

Forskrift 22. juni 2022 nr. 11 om individuell plan ved ytelse av velferdstjenester

Fastsatt ved kgl.res. 22. juni 2022 med hjemmel i lov 2. juli 1999 nr. 61 om spesialisthelsetjenesten m.m.

(spesialisthelsetjenesteloven) § 2-1a sjuende ledd, § 2-5 andre ledd, § 2-5a tredje ledd og § 2-5b andre ledd, lov 2. juli 1999 nr. 62 om etablering og gjennomføring av psykisk helsevern (psykisk helsevernloven) § 4-1 andre ledd, lov 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven) § 3-2 andre ledd, § 7-1 tredje ledd, § 7-2 andre ledd og § 7-3 andre ledd, lov 18. desember 2009 nr. 131 om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen (sosialtjenesteloven) § 28, lov 16. juni 2006 nr. 20 om arbeids- og velferdsforvaltningen (arbeids- og velferdsforvaltningsloven) § 15 og lov 18. juni 2021 nr. 97 om barnevern (barnevernsloven) § 15-9.

Nasjonal helse- og samhandlingsplan utsatt til neste år

Nasjonal helse- og sykehusplan er svaret på mye av det som er galt i helsetjenesten. Ingvild Kjerkol skulle egentlig lagt fram planen før jul, men må nå vente til neste år. Nok fagfolk, likeverdig tilgang på helse- og omsorgstjenester og for dårlig sammenheng mellom tjenestene er de største utfordringene for vår felles helsetjeneste Det er altså ikke få problemer regjeringens varslede masterplan for helse- og omsorgstjenesten skal løse.